

BACHELOROPLEIDING
FILM- EN LITERATUURWETENSCHAP
FACULTEIT DER GEESTESWETENSCHAPPEN
UNIVERSITEIT LEIDEN

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0717

© 2019 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING FILM- EN LITERATUURWETENSCHAP VAN DE UNIVERSITEIT LEIDEN	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	5
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL.....	9
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	11
BIJLAGEN	21
BIJLAGE 1: BEOOGDE LEERRESULTATEN	23
BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA.....	25
BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA	26
BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	27

Dit rapport is vastgesteld op 26 april 2019.

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING FILM- EN LITERATUURWETENSCHAP VAN DE UNIVERSITEIT LEIDEN

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2016).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING

Bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap

Naam van de opleiding:	Film- en Literatuurwetenschap
CROHO-nummer:	50414
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Filmwetenschap Literatuurwetenschap
Locatie:	Leiden
Variant:	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2020

Het bezoek van het visitatiepanel Communicatie- en Informatiewetenschappen en Mediastudies (CIW en Media) aan de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden vond plaats op 25 en 26 oktober 2018.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Universiteit Leiden
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 20 augustus 2018 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap beoordeelde, bestond uit:

- Prof. dr. D. (Daniël) Biltereyst, gewoon hoogleraar Film- en Mediastudies aan de Universiteit Gent en directeur van het Centre for Cinema and Media Studies (voorzitter);
- Prof. dr. P.C. (Peter) Neijens, hoogleraar Communicatiewetenschap, in het bijzonder persuasieve communicatie, aan de Universiteit van Amsterdam;
- Prof. dr. O.M. (Odile) Heynders, hoogleraar Vergelijkende literatuurwetenschap aan Tilburg University;
- Prof. dr. P.P.R.W. (Patricia) Pisters, hoogleraar Filmwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam;
- Em. prof. dr. J.L.H. (Jo) Bardoel, emeritus hoogleraar Journalistiek en Media aan de Radboud Universiteit Nijmegen;
- A. (Aimée) Overhof BA, recent afgestudeerde bij de bacheloropleiding Algemene Cultuurwetenschappen aan Tilburg University (student-lid).

Het panel werd ondersteund door dr. Irene Conradie, die optrad als secretaris, onder begeleiding van dr. Alexandra Paffen. Per november 2018 is dr. Irene Conradie werkzaam als NVAO gecertificeerd secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De beoordeling van de bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap aan de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden was onderdeel van de clustervisitatie CIW en Media. Van oktober 2018 tot en met mei 2019 beoordeelde het panel in totaal 23 opleidingen aan 9 universiteiten. Het cluster bestond uit de volgende deelnemende instellingen: Erasmus Universiteit Rotterdam, Maastricht University, Radboud Universiteit, Rijksuniversiteit Groningen, Tilburg University, Universiteit van Amsterdam, Universiteit Leiden, Universiteit Utrecht en Vrije Universiteit Amsterdam.

Het visitatiepanel

Bij de samenstelling van het visitatiepanel werd rekening gehouden met de expertise, beschikbaarheid en onafhankelijkheid van de panelleden. Het visitatiepanel bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. D. (Daniël) Biltereyst, gewoon hoogleraar Film- en Mediastudies aan de Universiteit Gent en directeur van het Centre for Cinema and Media Studies (voorzitter / vicevoorzitter);
- Em. prof. dr. C.J.M. (Carel) Jansen, emeritus hoogleraar Communicatie- en Informatiewetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen (voorzitter / vicevoorzitter);
- Prof. dr. P.C. (Peter) Neijens, hoogleraar Communicatiewetenschap, in het bijzonder persuasieve communicatie, aan de Universiteit van Amsterdam (vicevoorzitter);
- Em. prof. dr. J.L.H. (Jo) Bardoel, emeritus hoogleraar Journalistiek en Media aan de Radboud Universiteit Nijmegen;
- Prof. dr. W. (Wilco) Hazeleger, bijzonder hoogleraar Klimaatdynamica en directeur/CEO van het Nederlands eScience Center;
- Prof. dr. O.M. (Odile) Heynders, hoogleraar Vergelijkende literatuurwetenschap aan Tilburg University;
- Prof. dr. J.C. (Jaap) de Jong, hoogleraar Journalistiek en Nieuwe Media en voorzitter van de opleiding Media Studies aan de Universiteit Leiden;
- Prof. dr. G. (Geert) Jacobs, gewoon hoogleraar Language for Specific Purposes en hoofd van de afdeling Linguïstiek aan de Universiteit Gent;
- Dr. J. (Joyce) Karreman, universitair docent Communicatiewetenschap aan de Universiteit Twente;
- Drs. J. (Judith) Mulder, mede-oprichter en directeur van firMM information + service design;
- Drs. M. (Maike) Olij, zelfstandig journalistiek adviseur en media innovator;
- Prof. dr. S. (Steve) Paulussen, hoofddocent Media en Journalistiek aan de Universiteit Antwerpen;
- Prof. dr. P.P.R.W. (Patricia) Pisters, hoogleraar Filmwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam;
- Dr. B. (Bert) Pol, oprichter en managing partner van Tabula Rasa, een organisatie gespecialiseerd in gedragsverandering en communicatie;
- Dr. E.M.C. (Els) van der Pool, lector Human Communication Development aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen;
- Dr. M. (Mir) Wermuth, oprichter en eigenaar van Blinkering, een organisatie in programmamanagement in de creatieve industrie;
- Drs. G. (Gaby) Wijers, directeur van LIMA, een internationaal platform voor duurzame toegang tot mediakunst;

- M. (Monique) Kloosterman BA, masterstudent Communicatiekunde aan de Rijksuniversiteit Groningen (student-lid);
- A. (Aimée) Overhof BA, recent afgestudeerde bij de bacheloropleiding Algemene Cultuurwetenschappen aan Tilburg University (student-lid);
- B.D.H. (Biba) Becker, bachelorstudent Online Culture aan Tilburg University (student-lid).

Voor elk bezoek is een (sub)panel samengesteld, gebaseerd op de expertise en beschikbaarheid van de panelleden en rekening houdend met mogelijke belangenverstremming. De panels bestonden in de regel uit zes leden.

Projectcoördinator van de clustervisitatie CIW en Media was dr. Irene Conradie, medewerker van QANU. Zij was tevens secretaris van het panel tijdens de bezoeken aan de Universiteit Leiden en de Universiteit van Amsterdam. Om de consistentie van de beoordelingen binnen het cluster te waarborgen, bezocht zij ook de slotvergaderingen van het panel van de zes andere bezoeken en las en becommentarieerde ze elk conceptrapport. Tijdens de bezoeken aan Maastricht University, Radboud Universiteit, Rijksuniversiteit Groningen en Vrije Universiteit Amsterdam werd het panel ondersteund door drs. Renate Prenen, freelance medewerker van QANU. Drs. Linda te Marvelde - eveneens freelance medewerker van QANU - trad op als panelsecretaris tijdens de bezoeken aan Erasmus Universiteit Rotterdam, Tilburg University en Universiteit Utrecht. De projectcoördinator en secretarissen voerden regelmatig overleg.

Vorbereiding

Op 20 augustus 2018 vond met de roulerende voorzitters en vicevoorzitter (prof. dr. Daniël Biltereyst, em. prof. dr. Carel Jansen, en prof. dr. Peter Neijens) een uitgebreid vooroverleg plaats. Hierin informeerde de projectcoördinator hen over de taakstelling en werkwijze van het panel in het algemeen en de rol van de voorzitter in het bijzonder. Verder gaf ze een toelichting op de van toepassing zijnde beoordelingskaders. Het panel hield een startvergadering op 20 augustus 2018, waarin eveneens de beoordelingskaders, het visitatieproces en de planning aan bod kwamen. Tevens werd een werkwijze voor de visitaties afgesproken. Daarbij is expliciet gesproken over de uitgangspunten: een werkwijze die uitgaat van vertrouwen in de bestaande kwaliteit en een houding die past bij collegiale toetsing.

De projectcoördinator stelde een bezoekprogramma op in overleg met de contactpersonen van de faculteit. De faculteit selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Het bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als Bijlage 3.

De opleidingen schreven ter voorbereiding op de visitatie een zelfstudie. Deze zelfstudies werden na ontvangst door de projectcoördinator gecontroleerd op kwaliteit en volledigheid, en vervolgens doorgestuurd aan de panelleden. De panelleden bestudeerden de zelfstudies en bijlagen, en formuleerden op basis hiervan vragen ter voorbereiding op het bezoek. Ook formuleerden de panelleden per opleiding punten die hen in positieve zin opvielen en punten voor verbetering.

Daarnaast bestudeerde het panel een selectie van eindwerken. In samenspraak met de voorzitter van het panel selecteerde de projectcoördinator een steekproef van vijftien eindwerken (scripties). Deze eindwerken werden gekozen uit een lijst van afgestudeerden over de voorgaande drie studie jaren. Daarbij hielden de projectcoördinator en de voorzitter rekening met een evenwichtige spreiding in cijfers, afstudeervarianten en beoordelaars. Bij de scripties ontving het panel ook de beoordelingsformulieren die door de examinatoren waren ingevuld.

Bezoek

Het visitatiebezoek aan de Universiteit Leiden vond plaats op 25 en 26 oktober 2018. Bij de start van het bezoek hield het panel een vooroverleg waarin de eerste bevindingen, vragen en aandachtspunten werden besproken en waarin het panel afspraken maakte over de taakverdeling.

De panelleden bespraken ook hun bevindingen ten aanzien van de (beoordeling van) de bestudeerde scripties. Tijdens het bezoek bestudeerde het panel onderwijs- en toetsmateriaal van de opleiding (zie Bijlage 4 voor een overzicht). Het panel sprak met studenten en docenten, het management en verantwoordelijken, alumni en vertegenwoordigers van de examencommissie en opleidingscommissie.

Het panel gebruikte het laatste deel van het bezoek voor een intern overleg om de voorlopige bevindingen vast te stellen. Ter afsluiting gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de belangrijkste observaties van het panel bekendmaakte.

Consistentie en ijking

De consistentie in de beoordeling werd op diverse manieren geborgd:

1. Het panel werd zodanig samengesteld dat de voorzitter en/of een aantal panelleden bij meerdere visitatiebezoeken aanwezig was/waren;
2. De coördinator was aanwezig bij het opstellen van de voorlopige bevindingen aan het eind van elk bezoek;
3. Er vonden twee ijkingsoverleggen plaats, tussentijds op 13 februari 2019 en op 28 mei 2019. Hierin bespraken de (vice)voorzitters (m.u.v. em. prof. dr. Carel Jansen op 13 februari) en de coördinator de onderbouwing van de gegeven oordelen.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat vervolgens voor aan een andere projectcoördinator voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de coördinator het rapport naar de faculteit met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De feitelijke onjuistheden werden na overleg tussen de coördinator en de voorzitter door de secretaris gecorrigeerd. Vervolgens werd het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Faculteit Geesteswetenschappen en aan het College van Bestuur van de Universiteit Leiden.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een Associate Degree-programma, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit en vertoont tekortkomingen op meer aspecten.

Voldoende

De opleiding voldoet over de volle breedte van de standaard aan de basiskwaliteit.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Beoogde leerresultaten

Het panel concludeert dat het gecombineerde profiel van film- en literatuurwetenschap voldoende aansluit bij de verwachtingen in het vakgebied. Nieuwe ontwikkelingen worden gevolgd en stapsgewijs geïntegreerd in het curriculum, waarbij de breedte van het vakgebied mediastudies vooral in eerstejaarsvakken en in minoren terugkomt. Het panel vindt dit aan de maat en nodigt de opleiding uit om ook in de toekomst mogelijkheden voor verbreding en modernisering van het profiel te blijven verkennen. Het panel waardeert hoe de opleiding de mediums specifieke aspecten van film en literatuur centraal stelt, al vermindert de intermediale blik op film én literatuur bij specialisatie in één van beide richtingen. De beoogde leerresultaten van de opleiding acht het panel wat betreft niveau en oriëntatie passend voor een academische bacheloropleiding.

Onderwijsleeromgeving

Het panel oordeelt dat de beoogde leerresultaten voldoende zichtbaar en evenwichtig zijn vertaald in het onderwijsprogramma. De opleiding heeft zelf een plan opgesteld voor een meer structurele opbouw van de academische vaardigheden. Het panel is positief over de ingezette verbetering en ziet graag dat vooral het zoeken en verwerken van vakliteratuur structureel voldoende aandacht krijgt. Dat studieonderdelen vrijwel geen ingangseisen hanteren, ziet het panel als een aanvaardbaar risico dat in de praktijk voorlopig geen ongewenste gevolgen lijkt te hebben voor de cumulatieve opbouw van het curriculum. Wel vraagt het de opleiding hier alert op te blijven.

Het panel stelt vast dat het programma voldoende samenhang vertoont. Vanuit een passend didactisch concept worden diverse werkvormen ingezet. Voor de effectiviteit acht het panel het van belang dat werkgroepen ook in de praktijk een passende omvang hebben. Het panel is verder te spreken over de leerlijnen in het kerngedeelte van de bacheloropleiding die zorgen voor een coherent geheel.

Het panel constateert dat de opleiding voldoende studeerbaar is. Het panel waardeert de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf. Ook is er aandacht voor vernieuwingen binnen de opleiding. Er is sprake van een hecht en op elkaar ingespeeld docententeam. Een aandachtspunt betreft de hoge werkdruk van de staf: het panel adviseert het management de werkdruk nauwgezet in de gaten te houden en waar nodig passende maatregelen te nemen. Het panel ziet ook beroepsoriëntatie nog als een verbeterpunt. Aangezien de studenten duidelijk behoefte hebben aan een betere voorbereiding op de arbeidsmarkt en de faculteit zich hier ook een eigen ambitie stelt, juicht het panel de initiatieven van de opleiding toe en adviseert het om beroepsoriëntatie nadrukkelijker in het programma in te passen, onder meer door een stage in het programma mogelijk te maken. In de huidige opzet bevat elk semester verplichte onderdelen waardoor er nauwelijks ruimte is voor een stage of voor internationalisering. Het panel adviseert de opleiding om hiervoor flexibiliteit in te bouwen en in één semester 30 EC vrij te maken. Het panel wijst erop dat begeleiding van studenten tijdig moet plaatsvinden om voldoende effect te sorteren, vooral wat betreft de invulling van de vrije keuzeruimte.

Toetsing

Het panel oordeelt dat het systeem van toetsing en beoordeling adequaat functioneert. Het systeem van toetsing van de opleiding sluit aan bij de uitgangspunten die zijn neergelegd in het facultaire toetsbeleid. De opleiding beschikt over een uitgewerkt toetsplan, en de docenten zetten diverse toetsvormen in die passen bij de inhoud en vormgeving van de opleiding. De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordelingen is volgens het panel van voldoende niveau. De opzet, begeleiding en beoordeling van de BA-eindwerkstuktrajecten functioneren naar behoren. Er valt volgens het panel nog winst te behalen op de volgende terreinen: het verder professionaliseren van de examencommissie en het bewaken van de onafhankelijkheid van de tweede beoordelaar in de

beoordeling van het eindwerkstuk. Het panel ziet deze verbeterpunten niet als onoverkomelijke problemen en vertrouwt erop dat de opleiding hierop binnen afzienbare tijd stappen kan zetten.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel constateert dat studenten de beoogde leerresultaten behalen. Dit baseert het op gesprekken met alumni, de doorstroom van studenten in vervolgstudies en op een selectie van recent voltooide eindwerken. De eindwerken bestrijken een groot deel van de twee centrale vakgebieden en laten een passend niveau zien.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter, prof. dr. Daniël Biltreyst, en de secretaris, dr. Irene Conradie, van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 26 april 2019

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Profilering

De Leidse bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap (FLW) heeft als doel studenten een fundamentele academische basis te bieden in de vakgebieden film- en/of literatuurwetenschap. De opleiding doet dit vanuit een cultuurhistorisch en mediaal perspectief, met specifieke aandacht voor het analyseren van tekst en beeld. De opleiding wil dit doel bereiken door film en literatuur te bestuderen als 'verhalen vertellende' media. Volgens de zelfevaluatie is de Leidse opleiding FLW internationaal uniek in het aanbieden van de combinatie van film en literatuur, waarbij vanuit een 'differentiërende didactiek' steeds de verschillen en overeenkomsten van beide media terugkomen. Studenten leren deze mediaproducten te begrijpen in historisch perspectief, in relatie tot andere culturen en media. Dit sluit aan bij de Leidse expertise in talen, kunst, culturen en samenlevingen van de wereld.

Het panel is tijdens het bezoek met het management in gesprek gegaan over de keuze om juist de media film en literatuur centraal te stellen. Het panel erkent dat de historisch ingegeven keuzes van de opleiding hebben geleid tot een herkenbaar traditioneel profiel dat een geëigende plek heeft in het vakgebied. Ook studenten gaven aan de combinatie van film en literatuur te waarderen. De opleiding biedt in de eerste plaats disciplinair georiënteerde trajecten in film en literatuur aan, maar geeft ook aan dat interculturaliteit en intermedialiteit speerpunten zijn. In dat licht vroeg het panel zich af op welke wijze de opleiding poogt om studenten mee te nemen in de volle breedte van het snel veranderende medialandschap en de cross-mediale kruisbestuiving die daar plaatsvindt. Uit de gesprekken bleek dat de opleiding actueel wil blijven door jaarlijks vakinhoudelijke aanpassingen door te voeren. Zo haakt het vak Complexe Narratieven nu aan bij ontwikkelingen op het gebied van storytelling. Verder bieden meerdere vakken en verschillende minoren toegang tot (interdisciplinaire) omgang met andere media. Er komen bijvoorbeeld diverse genres, disciplines en media aan bod in de eerstejaarsvakken 'Fictionality, Graphic Novel, and Animated Film', 'Representation: Cultural Representation and Signifying Practices', 'Comparative Studies' en in het tweedejaarsvak 'Interculturele cultuuranalyse'. Daarnaast zijn er de minoren Theater en Film, Games Studies and Cultural Analysis, Gender and Sexuality in Society and Culture, Digital Humanities, Journalistiek en Nieuwe Media, en Boek, Boekhandel en Uitgeverij. Die laatste twee minoren bereiden ook voor op de specialisaties Journalistiek en Nieuwe Media en Book and Digital Media Studies uit de master Media Studies. Het panel vindt de breedte van het vakkenaanbod aan de maat en nodigt de opleiding uit om ook in de toekomst mogelijkheden voor verbreding en integratie van het profiel in de richting van 'digitaal' en 'cross-mediaal' te blijven verkennen.

Beoogde leerresultaten

De doelstellingen van de opleiding zijn verder uitgewerkt in de beoogde leerresultaten. Er zijn eindtermen die specifiek voor de opleiding gelden, aangevuld met facultair geformuleerde algemene academische vaardigheden. De opleidingsspecifieke eindtermen beslaan drie gebieden:

1. algemene oriëntatie op film en literatuur, de grondslagen van film- en literatuurwetenschap, tekst- en beeldanalytische vaardigheden en het vermogen om hierover een oordeel te vormen en dit helder uiteen te zetten;
2. kennis en inzicht in de theoretische film- en literatuurwetenschap;

3. vergelijkende kennis van film- en literatuurwetenschap, met nadruk op de moderne geschiedenis en op wereldcinema en -literatuur vanuit inter-/multicultureel perspectief.

De opleiding vult deze eindtermen aan met algemene academische vaardigheden die binnen de gehele faculteit gelden: elementaire onderzoeksvaardigheden, schriftelijke presentatievaardigheden, mondelinge presentatievaardigheden en leervaardigheden op het gebied van feedback en planning. Het panel heeft de eindkwalificaties bestudeerd. De beoogde leerresultaten zijn sterk gelieerd aan de Dublin-descriptoren op bachelorniveau, zoals ook blijkt uit de zelfevaluatie. Het panel stelt hiermee vast dat deze naar niveau en wetenschappelijke oriëntatie voldoende aansluiten bij de verwachtingen in het vakgebied voor een afgestudeerde bachelorstudent.

Overwegingen

Het panel concludeert dat het gecombineerde profiel van film- en literatuurwetenschap voldoende aansluit bij de verwachtingen in het vakgebied. Nieuwe ontwikkelingen worden gevolgd en stapsgewijs geïntegreerd in het curriculum, waarbij de breedte van het vakgebied mediastudies vooral in eerstejaarsvakken en in minoren terugkomt. Het panel vindt dit aan de maat en nodigt de opleiding uit om ook in de toekomst mogelijkheden voor verbreding en modernisering van het profiel te blijven verkennen. Het panel waardeert hoe de opleiding de mediumspecifieke aspecten van film en literatuur centraal stelt, al vermindert de intermediale blik op film én literatuur bij specialisatie in één van beide richtingen. De beoogde leerresultaten van de opleiding acht het panel wat betreft niveau en oriëntatie passend voor een academische bacheloropleiding.

Conclusie

Bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Het panel heeft het curriculum van de bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap bestudeerd. Het heeft inzage gehad in het cursusmateriaal, de verslagen van de opleidings- en examencommissie en de digitale leeromgeving. Tijdens het bezoek heeft het gesprekken gevoerd met het management, docenten, studenten, alumni en opleidings- en examencommissie. Op grond daarvan heeft het panel zich een oordeel gevormd over het studieprogramma.

Programma

Aan de Universiteit Leiden bestaat het academisch jaar uit twee semesters. In de bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap volgen studenten parallel elk semester drie tot zes vakken. De meeste vakken hebben een omvang van 5 EC, grotere vakken een omvang van 10 EC. Het eerste jaar van de opleiding bestaat uit een gezamenlijk programma van twee semesters, met in ieder semester zes vakken van 5 EC. Na het eerste jaar kiezen studenten voor een specialisatie in Filmwetenschap of Literatuurwetenschap. In het tweede jaar volgen studenten vier gezamenlijke vakken (totaal 25 EC) en een aantal specialisatievakken (totaal 35 EC). In het derde jaar is er in beide semesters 15 EC keuzeruimte, 10 EC specialisatie en 5 EC voor het BA-eindwerkstuk.

Het panel ziet dat de opleiding de beoogde leerresultaten heeft vertaald in een coherent aanbod van vakken, met film en literatuur als duidelijke zwaartepunten. Het opleidingsprofiel komt terug in de opzet van het programma waarbij film en literatuur worden bestudeerd als narratieve media. Daarbij staat de 'differentiërende didactiek' van film en literatuur centraal: studenten bestuderen enerzijds de onderlinge verwantschap tussen film en literatuur en beschouwen anderzijds ieders specificiteit. De kernvakken Tekst- en beeldanalyse 1 en 2 behandelen de centrale analysemethoden, de

vervolgvakken hanteren deze en diepen deze verder uit. De bevroegde studenten waren positief over deze kernvakken uit de propedeuse. Ze zagen de beheersing van tekst- en beeldanalytische vaardigheden als vakinhoudelijk waardevol én als een verrijking voor de eigen kijk- en leeservaring.

De twee specialisaties hebben een sterk vergelijkbare opbouw. Filmwetenschap en Literatuurwetenschap hanteren dezelfde twee verdiepende leerlijnen: een theoretisch georiënteerde leerlijn en een vergelijkende/historiserende leerlijn. De eerste leerlijn richt zich op verdieping door analytische vaardigheden en theoretische reflectie. Onder deze leerlijn vallen naast de genoemde kernvakken ook vakken als Literatuurbenaderingen, Filmbenaderingen en Paragone: conflict en samenwerking tussen woord en beeld. De tweede leerlijn streeft naar verdieping door historisering. Onder deze leerlijn vallen vakken als Comparative Studies, Wereldliteratuur en Wereldcinema. De speerpunten intermedialiteit en interculturaliteit zijn verweven in beide leerlijnen (zie ook standaard 1). De opleiding kiest nadrukkelijk voor een mondiaal perspectief. Daarom bevat elk studiejaar vakken waarin aandacht wordt besteed aan Aziatische, Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse literatuur en film. Een overzicht van het volledige curriculum is opgenomen in Bijlage 2. Daarnaast hebben de vakken in het ene traject steeds een tegenhanger in het andere traject, zoals bijvoorbeeld Wereldliteratuur en Wereldcinema. Het panel merkt op dat de spiegeling van vakken bij de trajecten Filmwetenschap en Literatuurwetenschap de differentiërende didactiek versterkt en toch de eigenheid van elk vakgebied voldoende borgt; verdere integratie in nog meer gecombineerde vakken zou waarschijnlijk te rigide zijn.

Op basis van het bestudeerde cursusmateriaal en een door de opleiding opgesteld overzicht met de relatie tussen vakken en eindtermen van de opleiding, concludeert het panel dat de vakken in voldoende mate gekoppeld zijn aan de eindtermen van de opleiding.

Het panel constateert dat de opleiding vrijwel geen ingangseisen voor vakken hanteert. De volgorde waarin studenten het programma doorlopen is daardoor formeel gezien behoorlijk vrijblijvend met mogelijk nadelige gevolgen voor de cumulatieve opbouw van het programma. Het verraste bijvoorbeeld het panel dat een student op elk moment aan het BA-eindwerkstuk kan beginnen. Uit de gesprekken tijdens het bezoek bleek dat de meeste studenten de voorgestelde volgorde aanhouden in hun programma en daarmee een logische opbouw van vakken volgen. Het panel doet de suggestie aan de opleiding om na te gaan of het minimum aan gewenste voorkennis en de noodzakelijke cumulatieve opbouw zijn gewaarborgd.

Een verbeterpunt dat de opleiding zelf benoemt in de kritische reflectie betreft het borgen van doorlopende aandacht voor de oefening van academische vaardigheden. Academische vaardigheden staan nu centraal in het eerstejaarsvak Academische vaardigheden en het vak Schrijfworkshop in het derde jaar. De opleiding is zich van de noodzaak van doorlopende aandacht voor de oefening van academische vaardigheden terdege bewust, zoals ook bleek bij navraag door het panel tijdens de visitatie. Het panel ondersteunt de ingezette verbetering vanuit het opleidingsplan en adviseert de opleiding om daarbij extra aandacht te besteden aan de vaardigheden rond het verzamelen en selecteren van voldoende en adequate vakwetenschappelijke literatuur. Bij een aantal van de gelezen scripties vond het panel dit aan de magere kant.

Onderwijsmethode

Het panel onderkent in het onderwijsprogramma een duidelijke opbouw naar een grotere mate van zelfstandigheid bij de student. Deze opbouw is herkenbaar in de onderwijsmethoden, werkvormen en opdrachten. Bij aanvang ligt de nadruk meer op algemene kennisverwerving en oriëntatie. Onderwijs wordt het eerste jaar overwegend in hoorcolleges aangeboden en toetsing vindt veelal plaats door schriftelijke tentamens met enkele essayvragen of door *take home*-tentamens. In het tweede en derde jaar doen studenten verdiepende kennis en vaardigheden vooral op in werkcolleges. Studenten laten hun toenemende zelfwerkzaamheid zien in papers van toenemende omvang en complexiteit, en meer mondelinge presentaties van eigen onderzoeksresultaten.

Het panel ziet in het curriculum vooral vanaf het tweede jaar een passende afwisseling van werkvormen, waaronder presentaties, onderlinge *peer review* en een panelgesprek. Het valt het panel op dat de studenten bij het uitvoeren van opdrachten veelvuldig gebruik maken van de methode *close reading*. Het panel is op zich positief over deze methode, maar adviseert de opleiding om studenten te stimuleren ook andere methoden te gebruiken, en hen hierin te begeleiden. Uit gesprekken bleek verder dat de opleidingscommissie mogelijkheden voor innovatieve werkvormen verkent. Zo bestaan er vergevorderde plannen om in workshops aandacht te besteden aan *pitchen*, schrijven voor het web, en het maken van een video-essay. Het panel waardeert dergelijke aandacht voor moderne werkvormen en onderschrijft dat de inzet hiervan meer activerend werkt bij studenten. De studenten die het panel gesproken heeft tijdens het bezoek zijn over het algemeen tevreden over de toegepaste werkvormen. Zij waarderen vooral de kleinschaligheid van het onderwijs en de ruimte die ze krijgen om eigen onderwerpen aan te dragen.

Studeerbaarheid

Het panel heeft tijdens de visitatie met studenten en docenten gesproken over de studeerbaarheid van de opleiding. Studenten hebben in het eerste jaar, waarin zij vooral inleidende vakken krijgen, wekelijks veertien contacturen. Later vragen werkcolleges, mondelinge presentaties en schriftelijke papers meer voorbereidingstijd van studenten, waardoor het aantal contacturen in het tweede en derde jaar afneemt naar negen uur per week. Een aanzienlijk aantal studenten volgt beide tracks naast elkaar. Bevraagde studenten gaven aan dat dit een behoorlijke studielast met zich meebrengt, maar haalbaar is. De studielast van het reguliere programma schatten studenten een stuk lager in dan wat ervoor beraamd staat. De opleiding gaf desgevraagd aan dat studenten veelal de bestudering van literaire werken en filmvertoningen niet als studietijd aanmerken. De feitelijke studielast ligt voor de gemiddelde student mogelijk lager dan beraamd is, maar dit is voor het panel lastig exact vast te stellen.

Het panel is in ieder geval positief over de aandacht vanuit de opleidingscommissie om examens en opdrachten zo op te stellen dat films en boeken niet ongezien of ongelezen kunnen blijven. Het is aan de examencommissie om toe te zien op de implementatie hiervan. Inhoudelijk vinden studenten de opleiding uitdagend en van aanzienlijk niveau. De intrinsieke gedrevenheid van studenten voor het vakgebied bleek uit de gesprekken met studenten en alumni, uit het studentenhoofdstuk en uit de diverse clubs en activiteiten die studenten rondom de studie organiseren (vaak met medewerking van docenten). Het panel concludeert dat het aantal contacturen passend is bij de verschillende werkvormen. Het panel stelt verder vast dat er een evenwichtige verdeling van studenten over de twee tracks is. Dit bevordert onderlinge uitwisseling en betekent dat studenten doorgaans in (werk)groepen bijeenkomen die kleinschalig zijn, maar met voldoende kritische massa.

Het panel verneemt wel dat de groepsgrootte in werkcolleges in het eerste en tweede jaar af en toe aanzienlijk groter is dan de maximaal afgesproken omvang van twintig studenten. Dit belemmert de oefening van mondelinge vaardigheden alsmede het actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie en maakt ook dat mondelinge presentaties relatief veel tijd in beslag nemen. Het panel ziet hier een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het management en het *Leiden University Centre for the Arts in Society* (LUCAS) om te zorgen dat werkgroepen van passende omvang zijn.

Beroepsoriëntatie komt niet expliciet terug in het curriculum of in de beoogde leerresultaten. Bij de vorige visitatie kwam dit punt al ter sprake, met daarbij een verzoek vanuit het panel hierop een visie te ontwikkelen. Het panel heeft naar aanleiding hiervan dit onderwerp tijdens het bezoek ter sprake gebracht. De behoefte aan arbeidsmarktvoorbereiding vanuit studenten kwam naar voren in de gesprekken en in de Nationale Studenten Enquête (NSE 2018, 54 respondenten): het onderdeel Voorbereiding beroepsloopbaan scoort slechts een 2,4. Ook de faculteit heeft Arbeidsmarktvoorbereiding als ambitie benoemd om steviger in het curriculum in te bedden. In gesprek met management en in de zelfevaluatie licht de opleiding toe dat zij er voor gekozen heeft beroepsoriëntatie niet op te nemen in de beoogde leerresultaten of het curriculum, maar hier invulling

aan te geven buiten het onderwijsprogramma. Zo organiseerde de opleiding in 2017 samen met studievereniging Maktub een carrière dag en deze beogen ze om het jaar te houden. Uit gesprekken bleek dat studenten de carrière dag erg op prijs stellen, juist vanwege de aansluiting met hun eigen opleiding. Docenten gaven aan dat zij studenten aanraden ook gebruik te maken van het facultaire aanbod. Recent zijn op de FLW-website korte testimonia van alumni over banen en stages toegevoegd. Tijdens het bezoek kreeg het panel hierover een presentatie van de alumna die dit onder begeleiding van een docente had opgezet. Het panel is vol lof over dit initiatief omdat het studenten een beeld geeft van de reikwijdte van het werkveld, het netwerk in kaart brengt en de persoonlijke ervaringen van medestudenten een realistische kijk geven op toekomstige beroepsperspectieven. Het panel ziet dit als eerste stappen, en adviseert met klem deze ontwikkeling door te zetten om tegemoet te komen aan de behoeften van studenten en de doelstellingen van de faculteit. Het panel kan zich goed vinden in het voornemen om beroepsoriënterende activiteiten meer te vervroegen naar het tweede jaar. Studenten kunnen opgedane inzichten dan beter meewegen bij de invulling van de keuzeruimte in het derde jaar, bij de reflectie op eigen presteren en bij loopbaankeuzes.

Voor het BA-eindwerkstuk volgen studenten in hun derde jaar in het eerste semester een Schrijfworkshop en ronden ze in het tweede semester het eindwerkstuk af. Het panel constateert dat de schrijfcursus en de zorgvuldige scriptiebegeleiding een positieve rol spelen in het afstudeerproces. Toch betreurt het panel dat er in de huidige opzet nauwelijks ruimte is voor stage en internationalisering. Doordat elk semester verplichte onderdelen bevat, is het niet mogelijk om een (fulltime) stage te lopen of in het buitenland te studeren zonder behoorlijke studievertraging op te lopen. Er zijn nu amper studenten FLW die voor één van beide opties kiezen. Het panel vindt dat geen bewijs dat er geen belangstelling voor is. De brochure van de opleiding benoemt diverse voordelen van stage en buitenlandverblijf zonder aan te geven dat dit bij FLW vrijwel niet zonder studievertraging uitvoerbaar is. Ook het mondiaal perspectief dat de opleiding voorstaat, is gebaat bij internationale en interculturele ervaring. Het panel adviseert de opleiding om de aangeboden stagemogelijkheid beter te faciliteren, bijvoorbeeld door meer flexibiliteit in te bouwen en in één semester 30 EC vrij te maken.

Onderwijsgevend personeel

De Faculteit der Geesteswetenschappen aan de Universiteit Leiden kent een matrix-structuur van opleidingen en instituten. Bij de instituten is het onderzoek ondergebracht; hier ligt de verantwoordelijkheid voor onderzoek, financiën en de aanstelling van wetenschappelijke staf. De opleidingen zijn verantwoordelijk voor de inhoud, organisatie en kwaliteit van het onderwijs. Het onderwijsgevend personeel bestaat uit wetenschappelijke staf die de instituten beschikbaar stellen. Het panel constateert dat de matrix-structuur tot frictie leidt.

De docenten die betrokken zijn bij de bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap zijn grotendeels aangesteld bij het *Leiden University Centre for the Arts in Society* (LUCAS). In dit instituut hebben veel docenten een gecombineerde functie waarbij zij in de regel van hun tijd 80% onderwijs verzorgen en 20% onderzoek doen. Hoewel dit geen unieke situatie voor deze opleiding of instelling is, heeft het panel niettemin moeite met de geringe hoeveelheid tijd die is gereserveerd voor onderzoek. Dit bemoeilijkt docenten om onderzoeksgedreven onderwijs te verzorgen en internationaal te concurreren met collega's die over meer onderzoekstijd beschikken. Uit de zelfstudie en de interviews met docenten blijkt dat de werkdruk onder het personeel als hoog wordt ervaren, ook omdat het extern onderwijs moet verzorgen. Het faculteitsbestuur bevestigt dat de werkdruk een aandachtspunt is en dat het waar nodig passende maatregelen neemt om de kwaliteit van de opleiding te waarborgen. Zo werkt de faculteit aan facultaire richtlijnen voor onderwijs-, onderzoekstijd en bestuurlijke taken. Daarbij vindt ook een inventarisatie plaats van welke administratieve taken noodzakelijk zijn en waar kansen liggen om deze te verlichten. Verder zijn er landelijk afspraken in de maak over kwaliteitsmiddelen; een deel daarvan zal in Leiden ingezet worden bij instituten voor het reduceren van werkdruk.

Het panel stelt vast dat de docenten vakinhoudelijk, wetenschappelijk en didactisch goed gekwalificeerd zijn. Het docententeam dekt een breed scala aan expertises en deze expertises sluiten goed aan bij de onderwerpen die in de opleiding aan bod komen. Bij de docenten en studenten is er een gedeelde wens voor een hoogleraar Filmwetenschap. Vanuit de gekozen profilering als opleiding Film- en Literatuurwetenschappen oogt de afwezigheid van een universitair hoofddocent of hoogleraar op het vakgebied Film onevenwichtig. Zowel opleidingsmanagement als studenten spraken positief over het enthousiasme van de betrokken docenten. Ook het panel ervaart dat hun passie aanstekelijk werkt binnen de opleiding. Het panel ziet ondanks disciplinaire verschillen een hecht team met korte communicatielijnen dat zaken graag op informele wijze benadert. De samenhang van het team is op veel punten een kracht. Het panel signaleert wel een mogelijk gevaar dat bestaande werkwijzen niet snel ter discussie worden gesteld. Er is voldoende aandacht voor de professionalisering van docenten, hoewel de implementatie van het beleid soms nog wat achterblijft. Het panel waardeert dat de Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO) door alle BKO-plichtige stafleden is behaald.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

Het panel stelt vast dat er adequate voorzieningen zijn voor de studenten Film- en Literatuurwetenschap. De Leidse Universiteitsbibliotheek biedt een uitgebreide collectie op het gebied van literatuurwetenschap en een toenemend aanbod voor filmwetenschap. Voor de begeleiding van studenten is een mentorsysteem ingericht. Een docentmentor volgt studenten uit dezelfde jaargroep tijdens hun studie en bespreekt studievoortgang en studiekeuzes. Daarnaast kunnen studenten ook terecht bij de studietoelichting. De bevroegde studenten zijn over het algemeen positief over de geboden studiebegeleiding. Het panel constateert dat in de Nationale Studentenenquête 2018 de onderdelen Studiebegeleiding en Informatievoorziening met respectievelijk 3,3 en 3,4 voldoende scores. Het panel verneemt dat praktische zaken soms niet optimaal verlopen. Bereikbaarheid van de studentenadministratie en aankondigingen tijdig aan studenten communiceren zijn aandachtspunten die in verschillende gesprekken aan de orde werden gesteld. Een voorbeeld was dat voorlichting over stage bij één cohort studenten pas aan het begin van het derde jaar werd ingelast. Het panel wijst erop dat begeleiding van studenten tijdig moet plaatsvinden om voldoende effect te sorteren. Dit bevordert ook de interne samenhang van het keuzedeel van het bachelorcurriculum. Het panel meent dat een kleine opleiding met korte lijnen hier zeker verbetering in kan en moet aanbrengen.

De opleiding beschikt over een eigen opleidingscommissie. Deze adviseert over het Onderwijs- en Examenregeling (OER), beoordeelt (vak)evaluaties en de resultaten van de Nationale Studentenenquête, en bespreekt in brede zin het curriculum en de onderwijskwaliteit. Zo heeft de opleidingscommissie actief meegedacht over een meer structurele implementatie van de academische vaardigheden en een *Honours-Solo*-traject voor FLW-studenten gerealiseerd binnen *Humanities Lab*—het *Honours College*-programma van de Faculteit Geesteswetenschappen. Studenten die zowel de film- als de literatuurtrack volgen, gemiddeld hoger dan een 8,0 scoren, twee extra *Honours classes* volgen én in drie jaar afstuderen, ontvangen een officieel certificaat. Het panel apprecieert hoe de opleidingscommissie deze initiatieven heeft geïnitieerd.

Overwegingen

Het panel oordeelt dat de beoogde leerresultaten voldoende zichtbaar en evenwichtig zijn vertaald in het onderwijsprogramma. De opleiding heeft zelf een plan opgesteld voor een meer structurele opbouw van de academische vaardigheden. Het panel is positief over de ingezette verbetering en ziet graag dat vooral het zoeken en verwerken van vakliteratuur structureel voldoende aandacht krijgt. Dat studieonderdelen vrijwel geen ingangseisen hanteren, ziet het panel als een aanvaardbaar risico dat in de praktijk voorlopig geen ongewenste gevolgen lijkt te hebben voor de cumulatieve opbouw van het curriculum. Wel vraagt het de opleiding hier alert op te blijven.

Het panel stelt vast dat het programma voldoende samenhang vertoont. Vanuit een passend didactisch concept worden diverse werkvormen ingezet. Voor de effectiviteit acht het panel het van belang dat werkgroepen ook in de praktijk een passende omvang hebben. Het panel is verder te spreken over de leerlijnen in het kerngedeelte van de bacheloropleiding die zorgen voor een coherent geheel.

Het panel constateert dat de opleiding voldoende studeerbaar is. Het panel waardeert de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf. Ook is er aandacht voor vernieuwingen binnen de opleiding. Er is sprake van een hecht en op elkaar ingespeeld docententeam. Een aandachtspunt betreft de hoge werkdruk van de staf: het panel adviseert het management de werkdruk nauwgezet in de gaten te houden en waar nodig passende maatregelen te nemen. Het panel ziet ook beroepsoriëntatie nog als een verbeterpunt. Aangezien de studenten duidelijk behoefte hebben aan een betere voorbereiding op de arbeidsmarkt en de faculteit zich hier ook een eigen ambitie stelt, juicht het panel de initiatieven van de opleiding toe en adviseert het om beroepsoriëntatie nadrukkelijker in het programma in te passen, onder meer door een stage in het programma mogelijk te maken. In de huidige opzet bevat elk semester verplichte onderdelen waardoor er nauwelijks ruimte is voor een stage of voor internationalisering. Het panel adviseert de opleiding om hiervoor flexibiliteit in te bouwen en in één semester 30 EC vrij te maken. Het panel wijst erop dat begeleiding van studenten tijdig moet plaatsvinden om voldoende effect te sorteren, vooral wat betreft de invulling van de vrije keuzeruimte.

Conclusie

Bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Het panel heeft bij zijn oordeelvorming over Standaard 3 verschillende documenten bekeken: verslagen van de examencommissie, de Onderwijs- en examenregeling van de opleiding, een toetsplan en de studiegids. Hiermee kreeg het panel een goed overzicht van de toetsing in verschillende curriculumjaren. Het heeft daarnaast een gesprek gevoerd met de examencommissie en bij wijze van steekproef de beoordelingsformulieren van vijftien eindwerken bestudeerd.

Toetsing en toetsbeleid

Aan het systeem van toetsing dat de opleiding hanteert, ligt een goed uitgewerkt toetsbeleid ten grondslag. Het panel is te spreken over de handleidingen met helder geformuleerde criteria voor papers en eindwerkstukken, en de inbedding van kwaliteitscontrole in het facultair beleid. Dit is voor de bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap uitgewerkt in een toetsplan. Belangrijke uitgangspunten van de toetsing zijn dat getoetst wordt vanuit *constructive alignment* (toetsvormen moeten logisch volgen uit de gestelde leerdoelen), dat er voldoende afwisseling van toetsvormen is en dat cursussen op bachelorniveau uit ten minste twee deeltaetsen bestaan. Uit het toetsplan 2017-18 blijkt dat twee derde van de cursussen op tenminste twee momenten toetst. De opleiding hanteert een gevarieerde mix van toetsvormen: schriftelijke tentamens, essays, mondelinge presentaties, en analyse- en onderzoeksopdrachten. In de regel toetst de opleiding algemene kennis door middel van schriftelijke tentamens. Specialistische kennis en vaardigheden worden doorgaans getoetst met een essay. Tussentoetsen hebben meestal de vorm van een analyse- of onderzoeksopdracht. De toetsen die het panel tijdens het bezoek heeft ingezien, beoordeelt het als passend. De toetsing sluit goed aan bij de vakinhoud en zijn op bachelorniveau. Wel heeft de examencommissie zelf in gesprek met het panel al benoemd dat er meer consistentie kan komen in instructies aan studenten. Zo heeft de examencommissie na een evaluatie van de toetsing bij de minoren een aanbeveling gedaan om 'style sheets' te hanteren voor uniformere instructies. In de digitale leeromgeving vinden studenten de

toetscriteria en het jaarrooster met een overzicht van de toetsmomenten. Uit het gesprek met studenten komt naar voren dat studenten doorgaans tijdig en voldoende feedback ontvangen.

Beoordeling eindwerken

De bachelorstudenten ronden hun opleiding af met een scriptie als eindwerkstuk. Een begeleider ondersteunt het afstudeerproces en treedt op als eerste beoordelaar. Voor de beoordeling komt daar een tweede beoordelaar bij. In een eindgesprek presenteren studenten mondeling hun onderzoek aan beide beoordelaars. Na een kritische ondervraging over het onderzoek stellen de beoordelaars in overleg een eindcijfer vast. De uitkomst leggen ze vast in een beoordelingsformulier.

Het panel heeft tijdens het bezoek met docenten, studenten, alumni en examencommissie gesproken over de opzet, begeleiding en beoordeling van de eindwerkstukken. De docenten lichtten toe dat de student oefent om eigen werk schriftelijk en mondeling goed over het voetlicht te brengen en dat beoordelaars de student van gedegen feedback voorzien. Alumni gaven in gesprek aan tevreden te zijn met de ontvangen feedback in hun eindgesprek. Het panel onderkent de meerwaarde van het eindgesprek en is positief over de hantering van het vierogenprincipe. Toch concludeert het enerzijds dat de rol van de tweede beoordelaar transparanter vastgelegd kan worden en anderzijds dat niet duidelijk is in welke mate het eindgesprek van invloed is op de beoordeling. Het panel adviseert om beide beoordelaars onafhankelijk van elkaar het beoordelingsformulier te laten invullen. Verder laat de invulling van de bestudeerde beoordelingsformulieren een wisselende kwaliteit zien. Dit lijkt deels samen te hangen met de uitgebreide feedback die de beoordelaars mondeling in het eindgesprek geven, maar niet altijd vastleggen. Het panel raadt docenten en de examencommissie aan scherp te blijven op het correct en navolgbaar invullen van de beoordelingsformulieren van scripties.

Examencommissie

De examencommissie waakt over de kwaliteitsborging van het toetsingsproces, de toetsen en de eindwerken. De examencommissie Literatuur- en Mediawetenschappen bestaat uit vijf leden, waaronder een extern lid dat toetsdeskundige is. De examencommissie werkt met meerjarige cycli waarin de kwaliteit van de eindwerken en van de toetsing van het cursorisch onderwijs wordt gewaarborgd. In duo's bestuderen de commissieleden alle toetsen waarna ze hun bevindingen delen met de rest van de commissie. Bij de bestudering van toetsen let de commissie bijvoorbeeld op de formulering van instructies, op de verhouding tussen kennis- en inzichtvragen, en vergelijkt de inhoud van tentamen en hertentamen. Uit de verslagen en gesprekken maakt het panel op dat de examencommissie adequaat reageert op klachten. Het panel concludeert dat de examencommissie voldoet aan haar wettelijke taken. Wel meent het panel dat de examencommissie nog een verdere professionaliseringsslag kan maken. Zo bemerkt het panel bij de commissieleden een stellige behoefte om het draagvlak bij de docenten te behouden, hetgeen in het geval van de beoordelingsformulieren ten koste van de transparantie gaat. Ook is volgens het panel de verslaglegging van de controles die de examencommissie uitvoert vooral descriptief, en missen deze stevige conclusies en vervolgacties. Hierin zou de examencommissie sterker haar rol kunnen nemen, en inzichtelijker maken met welk doel en welke resultaten zij deze controles uitvoert.

Overwegingen

Het panel oordeelt dat het systeem van toetsing en beoordeling adequaat functioneert. Het systeem van toetsing van de opleiding sluit aan bij de uitgangspunten die zijn neergelegd in het facultaire toetsbeleid. De opleiding beschikt over een uitgewerkt toetsplan, en de docenten zetten diverse toetsvormen in die passen bij de inhoud en vormgeving van de opleiding. De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordelingen is volgens het panel van voldoende niveau. De opzet, begeleiding en beoordeling van de BA-eindwerkstuktrajecten functioneren naar behoren. Er valt volgens het panel nog winst te behalen op de volgende terreinen: het verder professionaliseren van de examencommissie en het bewaken van de onafhankelijkheid van de tweede beoordelaar in de beoordeling van het eindwerkstuk. Het panel ziet deze verbeterpunten niet als onoverkomelijke problemen en vertrouwt erop dat de opleiding hierop binnen afzienbare tijd stappen kan zetten.

Conclusie

Bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft het panel een steekproef van vijftien recent voltooide eindwerken bestudeerd om zich een beeld van het gerealiseerde eindniveau te vormen. De selectie van de eindwerken is nader beschreven bij de werkwijze van het panel. Ook heeft het panel de bijbehorende beoordelingsformulieren onderzocht. Verder heeft het panel gesproken met een aantal alumni van de opleiding om een beeld te verkrijgen van de aansluiting van de opleiding met de arbeidsmarkt.

Eindwerken

Het panel stelt vast dat de eindwerken laten zien dat de afgestudeerden de beoogde leerresultaten van de opleiding realiseren. Studenten behandelen voor de twee centrale vakgebieden relevante onderwerpen, waarbij zij over het algemeen zinnige vraagstellingen formuleren. Doordat studenten volop de ruimte krijgen om zelf een onderwerp te kiezen, bevatten scripties regelmatig originele onderwerpkeuzes en interessante observaties. Een aantal bachelorscripties is zeer goed, met verzorgd taalgebruik, een duidelijk afgebakende vraagstelling en een systematische en gedegen uitwerking. Het valt het panel op dat de zwakkere scripties ofwel vrij descriptief blijven ofwel erg interpretatief zijn. Analyses en conclusies zijn over het algemeen helder.

Niveau afgestudeerden

Het gerealiseerde niveau valt ook af te leiden uit de positie van afgestudeerden op de arbeidsmarkt. Voor bachelorafgestudeerden geldt dat zij in grote meerderheid kiezen voor een vervolgopleiding, vaak binnen dezelfde universiteit. Uit het gesprek met de alumni maakt het panel op dat de bacheloropleiding zich richt op een academische vervolgstap en afgestudeerden voldoende voorbereid op een universitaire masteropleiding.

Overwegingen

Het panel constateert dat studenten de beoogde leerresultaten behalen. Dit baseert het op gesprekken met alumni, de doorstroom van studenten in vervolgstudies en op een selectie van recent voltooide eindwerken. De eindwerken bestrijken een groot deel van de twee centrale vakgebieden en laten een passend niveau zien.

Conclusie

Bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het oordeel van het panel op de standaarden 1, 2, 3 en 4 voor de bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap is 'voldoende'. Volgens de beslisregels van de NVAO is het algemeen eindoordeel over de opleiding daarmee 'voldoende'.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap* als 'voldoende'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: BEOOGDE LEERRESULTATEN

Eindtermen (2018-2019)

Afgestudeerden van de opleiding hebben de onderstaande eindkwalificaties bereikt, gerangschikt volgens de Dublin-descriptoren:

I. Algemeen

Bachelors film- en literatuurwetenschap:

A. Kennis en inzicht

- i) zijn bekend met de grondslagen van de film- en literatuurwetenschap, bezitten een algemene oriëntatie op de verschijnselen film en literatuur als onderdeel van een breed cultureel domein, en hebben in het bijzonder kennis van één van beide media, film of literatuur;
- ii) beheersen tekst- en beeldanalytische vaardigheden opdat daarmee zelfstandig gedetailleerde close readings van teksten en films gemaakt kunnen worden.

B. Toepassen kennis en inzicht

- i) hebben het vermogen om verworven kennis en inzicht toe te passen bij de analyse van films en literaire teksten en bij de analyse van secundaire literatuur op het vakgebied van de Film- en literatuurwetenschap.

C. Oordeelsvorming

- i) hebben het vermogen om met behulp van de verworven kennis en inzicht een beredeneerd oordeel te vormen over een niet eerder behandeld onderwerp op het vakgebied van de Film- en literatuurwetenschap.

D. Communicatie

- i) hebben het vermogen om een beredeneerd oordeel helder uiteen te zetten in een mondeling en schriftelijk verslag.

E. Leervaardigheden

- i) hebben de leervaardigheden die vereist zijn om een relevante master te kunnen volgen.

II. Theoretische film- en literatuurwetenschap

Bachelors film- en literatuurwetenschap bezitten:

1. algemene kennis van de belangrijkste literaire en filmische benaderingen en meer gespecialiseerde kennis van een van beide. Dat wil zeggen dat studenten in staat zijn deze benaderingen te identificeren, uit te leggen en te gebruiken;
2. kennis van de verschillende visies op verschillen en overeenkomsten tussen woord en beeld, en op het fenomeen intermedialiteit en mediumspecifiteit, opdat zij daarmee tot adequate tekst/beeld interpretaties kunnen komen;
3. analytisch inzicht in de aard en werking van literaire teksten en films om daarmee teksten en films niet uitsluitend als betekenisvolle objecten te kunnen analyseren, maar ook in hun performativiteit en in hun receptie.

III. Vergelijkende film- en literatuurwetenschap

Bachelors film- en literatuurwetenschap bezitten:

1. algemene kennis van de westerse literatuurgeschiedenis van de klassieke oudheid tot heden; algemene kennis van de Amerikaanse en Europese filmgeschiedenis;
2. bijzondere kennis van de film- ofwel literatuurgeschiedenis van de nieuwste tijd (19e, 20ste en 21ste eeuw);

3. algemene kennis van enkele belangrijke literaire en/of filmische werken/stromingen uit Afrika, Azië of Latijns-Amerika, om daarmee invulling te kunnen geven aan een inter-/multicultureel perspectief;
4. kennis van, en vertrouwdheid met, de discussies over film ofwel literatuur en interculturaliteit, opdat zij begrippen als hybriditeit, transnationalisme, globalisering, kolonialisme en postkolonialisme als kritisch perspectief op de traditionele omgang met film ofwel literatuur kunnen hanteren.

Voorts leidt elke Leidse geesteswetenschappelijke opleiding op tot facultair geformuleerde algemene academische vaardigheden. Deze staan beschreven in Bijlage A van het facultaire deel van de OER:

De afgestudeerde Bachelor kan:

I Elementaire onderzoeksvaardigheden, waaronder heuristische vaardigheden

1. vakwetenschappelijke literatuur verzamelen en selecteren met behulp van traditionele en digitale methoden en technieken;
2. deze analyseren en beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid;
3. op basis hiervan een goed afgebakende probleemstelling formuleren;
4. onder begeleiding een onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren met inachtneming van de voor het vakgebied relevante traditionele en digitale methoden en technieken;
5. op basis daarvan een beargumenteerde conclusie formuleren;
6. ook buiten zijn eigen vakgebied gebruik maken van zijn verworven onderzoeksvaardigheden.

II. Schriftelijke presentatievaardigheden

1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten;
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
 - in de vorm van een heldere en goed opgebouwde schriftelijke presentatie
 - overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
 - met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
 - gericht op een specifieke doelgroep

III. Mondelinge presentatievaardigheden

1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten;
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
 - in de vorm van een heldere en goed opgebouwde mondelinge presentatie
 - overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
 - met gebruikmaking van moderne presentatietechnieken
 - gericht op een specifieke doelgroep;
3. actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie.

IV. Leervaardigheden

1. op constructieve wijze aan medestudenten feedback geven en van medestudenten feedback; ontvangen en gegronde kritiek verwerken tot een herziening van het eigen standpunt of de eigen argumentatie;
2. aanwijzingen en kritiek van begeleiders goed verwerken, en in nieuwe situaties met eerder gegeven aanwijzingen en kritiek rekening houden;
3. een realistische planning kunnen maken en zich houden aan overeengekomen planningen en prioritering.

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA

Propedeuse (2018-2019)

Semester 1		Semester 2	
Onderdeel	EC	Onderdeel	EC
Inleiding literatuurwetenschap	5	Fictionality, Graphic Novel, and Animated Film	5
Academische vaardigheden	5	Representation: Cultural Representations and Signifying Practices	5
Literatuur: realisme en symbolisme (Stromingen 1)	5	Comparative Studies	5
Cinema: realisme en modernisme (Stromingen 1)	5	Tekst- en beeldanalyse 2: poëzie en 'andere'cinema	5
Tekst- en beeldanalyse 1: proza en film	5	Wereldliteratuur B	5
Filmgenres	5	Wereldcinema B	5

Tweede jaar (2018-2019)

Semester 1		Semester 2			
Onderdeel	EC	Onderdeel	EC		
Literatuur en film	5	Wetenschapsfilosofie	5		
Interculturele cultuuranalyse	5	Paragone: conflict en samenwerking tussen woord en beeld	10		
Literatuur: historische avant-garde en modernisme (Stromingen 2)	10	Literatuurbenaderingen 2	Cinema: postmodernisme (Stromingen 3) OF	10	
Cinema: avant-garde (Stromingen 2)			Filmdocumentaire		
Expanded Cinema					
Literatuurbenadering en 1	10	Filmbenaderingen	10	Wereldliteratuur B	5
				Wereldcinema B	

Derde jaar (2018-2019)

Semester 1		Semester 2		
Onderdeel	EC	Onderdeel	EC	
BA-eindwerkstuk (Schrijfworkshop)	5	BA-eindwerkstuk (Afronding)	5	
Keuzeruimte (Invulling 1e semester)	15	Keuzeruimte (Invulling 2e semester)	15	
Literatuur: postmodernisme (Stromingen 3)	10	Third Cinema	Globalisering en postkoloniale literatuurtheorie	10
		Cinema: postmodernisme & complexe narratieven	Film en filosofie	

De groene gekleurde vakken behoren tot de vergelijkende leerlijn en de blauwe gekleurde vakken behoren tot de theoretische leerlijn. Niet gekleurde vakken behoren noch strikt bij de theoretisch geïntendeerde leerlijn noch bij de vergelijkende leerlijn, maar overstijgen de tweedeling of combineren beide. Indien de kolom 'onderdeel' uit twee blokken bestaat vertegenwoordigt het linkerblok steeds het programma-onderdeel uit het literatuurtraject en het rechterdeel het programma-onderdeel uit het filmtraject.

BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA

DAG 1			25 oktober 2018		
10.00	10.15	Ontvangst panel			
10.15	11.45	Vorbereidend overleg panel			
11.45	12.30	Opleidingsmanagement bachelor Film- en Literatuurwetenschap en studiecoördinator			
12.30	13.00	Intern overleg / Lunch			
13.00	13.45	Studenten bachelor Film- en Literatuurwetenschap (incl. OC)			
13.45	14.30	Docenten bachelor Film- en Literatuurwetenschap (incl. OC)			
14.30	14.45	Intern overleg			
14.45	15.15	Examencommissie Literatuur- en Mediawetenschappen, studiecoördinator			
15.15	16.00	Vorbereiden eindgesprek formeel verantwoordelijken			
16.00	16.30	Eindgesprek formeel verantwoordelijken bachelor Film- en Literatuurwetenschap			
16.30	17.30	Opstellen bevindingen			
17.30	17.45	Mondelinge rapportage bachelor Film- en Literatuurwetenschap			
17.45	18.00	Pauze			
18.00	18.30	Alumni master Media Studies			
19.00	21.00	Werkdiner panel			

DAG 2			26 oktober 2018		
08.30	09.30	Aankomst panel en voorbereiding gesprekken			
09.30	10.15	Opleidingsmanagement master Media Studies en studiecoördinator			
10.15	11.00	Studenten master Media Studies (incl. OC)			
11.00	11:15	Intern overleg			
11.15	12.00	Docenten master Media Studies (incl. OC)			
12.00	12.15	Intern overleg			
12.15	12.45	Presentatie Collaborative Projects (incl. lunch)			
12.45	13.30	Rondleiding langs de Press Room en het Medialab			
13.30	14.15	Vorbereiden eindgesprek formeel verantwoordelijken			
14.15	15.00	Eindgesprek formeel verantwoordelijken master Media Studies			
15.00	16.00	Opstellen bevindingen			
16.00	16.15	Mondelinge rapportage master Media Studies			
16.15	16.30	Pauze			
16.30	17.15	Ontwikkelgesprek bachelor Film- en Literatuurwetenschap en master Media Studies			
17.15	17.30	Afronding locatiebezoek			

BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken bestudeerd van de bacheloropleiding Film- en Literatuurwetenschap. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft literatuur, studiehandleiding en toetsen bestudeerd van de cursussen:

- Tekst en Beeld Analyse 1
- Paragone
- Filmbenaderingen

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Onderwijsvisie Universiteit Leiden
- Onderwijs- en Examenregeling (OER) bachelor Film- en Literatuurwetenschappen
- Jaarverslagen, notulen en handleidingen examencommissie 2015-2018
- Facultaire regels en richtlijnen van de examencommissie
- Facultaire regeling stage in de bachelor
- Toetsplannen
- Jaarverslagen, notulen en handleidingen opleidingscommissie 2015-2018
- Studiegids 2016-17, 2017-18, 2018-19

